

Peter KREEFT, Návrát ke ctnostem, Praha: Krystal, 2013, 172 s.,

ISBN 978-80-871-83-56-4, přel. Ivan Bok (angl. originál vyšel poprvé 1986, překlad vychází z vydání 1992)

Peter Kreeft je americký filosof, konvertita ke katolicismu a autor mnoha populárních publikací.¹ Jeho poměrně útlá kniha „Návrát ke ctnostem“ vznikla na základě přednášek pro vysokoškoláky, mohli bychom ji tedy zařadit mezi učebnice etiky či morálky. Jenže tato kniha se z řady ostatních učebnic poněkud vymyká. Kreeftovy přednášky jsou velmi tvořivé a živé, takže již od prvních stránek se čtenář cítí být účasten debaty tak, jako by sám seděl v posluchárně. Kreeft nepřichází s ničím novým, pouze nachází netušené souvislosti tam, kde jsme je už přestali vidět. Svými otázkami vede posluchače k vlastní formulaci problémů a následně i jejich řešení, které je – pozor! – staré několik tisíc let. A jaké je to řešení? Podle Kreefta neexistuje jiná cesta než návrat k mravním návykům, tj. ctnostem. Jak je možné, že jsme na ctnosti zapomněli? Jak to, že v minulosti byly ctnosti vyobrazovány jako spanilé ženy, zatímco dnes zní adjektivum „ctnostný“ nebo „charakterní“ téměř trapně? Na tyto otázky se autor snaží čtivě a místy velmi důvtipně odpovědět. Jeho názorný výklad je doprovázen konkrétními příklady.

Největším problémem současnosti je fakt, že se vytratil pojem ctnosti: „Brilantní křesťanský spisovatel a pastor opustí svou ženu a děti a uteče s jinou. Poté napíše knihu, v níž to ospravedlňuje. Druhá skutečnost nás šokuje mnohem více než první.“ (s. 15) Zatímco první fakt usvědčuje z pokrytectví, druhý znamená změnu pravidel, která činí pokrytectví nemožným. První fakt ukazuje nedostatek ctnosti, druhý však nedostatek poznání ctnosti. První se dá napravit obrácením a pokáním, druhé lze napravit poučením, získáním znalosti. A přesně od toho je zde Kreeftova kniha, která si klade za cíl pomoci s obnovou mravních návyků. Odmítá zužovat objektivní mravní řád na osobní preference, které se v sociologii nazývají „hodnoty“. Oproti takovému redukcionismu Kreeft zdůrazňuje, že etika bez ctností je iluzí, a pokouší se představit ctnosti v jejich křesťanském pojetí, tedy jako plody víry.

Samotná kniha je rozdělena na dvě části. V první je představen společenský rozměr ctnosti. Pro naši skomírající západní kulturu je ctnost lékem, který je nutný k jejímu přežití – „W. H. Auden: Musíme jeden druhého milovat, jinak zemřeme.“ (s. 16) Ve druhé, rozsáhlejší části se autor věnuje osobní ctnosti, která je nutná pro přežití jednotlivce. Sám Kreeft považuje druhou část své knihy za důležitější, protože civilizace může přežít jen díky osobní mravnosti jednotlivců. Postupně jsou probírány kardinální (spravedlnost, moudrost, odvaha, umírněnost) a teologální ctnosti (víra, naděje, láska), přičemž je kladen důraz na jejich jednotu (nemůžeme chápat ctnosti jako dvouvrstvý koláč – dole jsou ctnosti přirozené a navrch ctnosti nadpřirozené). Více než polovina knihy je věnována blahoslavenstvím a jejich konfrontaci se sedmi „smrtnými hříchy“. Kreeft poukazuje také na mylná chápání ctnosti ze strany křesťanů, kteří ve ctnosti vidí čirý Boží dar („součást zvýhodněného balíčku jménem ‚Přijal jsem Krista jako svého Pána‘“) a nikoli tvrdou lidskou prací. Stejně jako hudebník se musí cvičit, aby se stal mistrem, tak i člověk musí usilovat o získání ctnosti: „Muž s houslovým pouzdrem v podpaždí stojí na Times Square a vypadá ztraceně. Ptá se policisty: ‚Jak se prosím vás dostanu do Carnegie Hall?‘ Policista odvětí: ‚Cvičením, člověče, cvičením.‘“ (s. 58) Přes všechny neduhy západní civilizace, které autor vypočítává, končí kniha nadějně. Závěrečná kapitola

1 V češtině již dříve vyšly dvě jeho knihy: *Mezi nebem a peklem. Rozhovor někde po smrti. John F. Kennedy, C. S. Lewis, Aldous Huxley*, Brno: Barrister & Principal, 1998; *Ach, ten Sokrates... Netradičně o umělých potrtech*, Praha: Hnutí Pro život, 2008.

nese název: „Půvab ctnosti“ (s. 163). Žít ctnostně totiž neznamená být zasmušilým člověkem, nýbrž být šťastným a svým nadšením oduševňovat druhé. Žít kvalitní život ve vztahu s Bohem, který vyústí v plnosti života.

Martina Pavelková
(TF JU, Pavelkova.Martina@seznam.cz)